

Előfizetési díj.

Vidékre posta vagy helyben házhoz hordva

Egész évre 16 frt
Félévre 8 frt
Negyedévre 4 frt
Egy hónapra 1 frt 50 kr

Egyes szám ára 7 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepekét követő napok kivételével.

KELLET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Szerkesztői szállítás:

Főttér 4-ik szám hóvá a lap szellemi részét illető közlemények czimzandók.

AZ ÉRTÉKESBÉ CZIKKEK DÍJZATNAK.

Kéziratok nem adtnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak

Hatszor hasáborított gémmel sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fűlvesznek:

Göcsény: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10) Rad. Mess. Publicistische Bureau. Budapest: Haasenstein et Vogler hirdetés ügy. irodája. Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Beesben Wollzeile 18. és Budapest szervitátor 5. sz.

Nyitási czikk:

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Oroszország és a béke.

Budapest, szept. 23.

(A). Oroszországnak csakugyan sikerült megakadályozni, hogy a porta diadalát szerbia fölt kiaknázza. A nagyhatalmak már meggyeztek a békefeltételekről, melyeket a görz törökökre akarnak erőszakolni. E fitelek szerint egyszerűen, a legkisebb módosítás nélkül visszaáll a háboru előtti állapot; Szerbia nem bünhődik ama kegyetlen játékkért, melyet a hatalmak tanács ellen kezdett. Milán fejedelemnek nem kell Konstantinápolyba mennie; Szerbia gy krajczár hadi sereget sem fizet, egy vár sem romboltatik le; egyik sem kap újratörök helyőrséget. A portának nem szabad a támadások megújítása ellen biztosítotk nyerni; Szerbiát védi Oroszország ennek szava ma döntő Európában. A görk kormány kénytelen lesz meghajolni a pétervári parancsszónak s ezzel az ügy Szerbiát illető része be lesz fejezve.

De azért maga a béke még nem kész, Oroszország nem csak mostani diadala gyümölcsétől alrja a portát megfosztani, hanem oda tékszik, hogy a török államot netalán újabb támadások esetén új diadalo kivására képtelenné tegye. A békekötésben égleg meg akarja ölni élet erejét; olyan elteleteket akar reá mérni, mintha a porta lenne a legyőzött fél. Bosznia, Hercegovina és Bulgária elszakítása a cél, mely az orosz politika szemé előtt lebe s melynek valóstításához a többi európaicabinetek segédkezet nyujtanak. Mert a orosz jelszó, hogy e tartományok „adminisztratív” önállóságot nyerjenek, de azért a porta politikai felség jogai ott telj érvényben maradjanak.

Világos, hogy mi rejlik e jelszó alatt. Ha Oroszország csakugyan egyszerű adminisztratív jeltásokat akarna, ugy alkalmat nyujtaná a portának, hogy az maga valóstítsa meg azon nagy terjedelmű önkormányzati, közigazgatási és igazságügyi reformokat, melyek életbe léptetésében csak az otromba serb-montenegrói támadás akadályozta meg. A belső reform működés terén a török kormány kész saját jószándóból a legnagyobb terjedelmű tevékenységet kifejten. Ha csak erről lenne szó, akkor a hatalmak minden beavatkozási kísérlete föltételes lenne.

De Oroszországnál a cél nem a reformok valóstása. Ez nála csak ürügy, melylyel igaz szándékait elleplezi; a reformok álca alatt a török birodalom szétbomlasztása rejtőzködik. A pétervári kormány még csak közvetve akarja a Balkán felszigeti hatalmának alávetni; egy sereg félíg fgetlen, de épen azért a főúrral — a portával — örökös viszályban élő tartományt akar ott szervezni. A serb „királyság” s a montenegrói fejedelemség mellett lesz zután bolgár, bosznnyák és hercegovinaitartomány is. Ezekben a lakosságg 50—60 % a mohamedán lesz s most képzeltb, minő gyönyörűsége állapotok fognt ki kifejlődni. A souverain ur jövőre is görk marad, a helyi kormányzat pedig kecsztyén kezekben lesz. Ebből aztán olyan haos, annyi bonyodalom fog kifejlődni, he a Balkán felsziget sokkal iszonyatosabb jelenetek színhelye lesz, mint eddig volt.

Ilyen radezést kíván Oroszország a török birodalomban. Nem rendezés lesz az, hanem az archia, a nyughatatlanság és veszély örök kútfőfása. De Oroszország nem is akar egyebet. Ama pillanatban, midőn a török birodalomban szilárd és állandó viszonyk alakulnak, az ő befolyásának rőtörvénye van. Oda törekszik tehát, hogy a end és nyugalom soha sem szilárduljann meg. Ez az orosz politika célja már záz év óta s ez a politika készült most j diadalt ölni a küszöbön álló békében. De diadala még mindig nem egészen bizt. Talán a porta az utolsó pillanatban meggondolja a dolgot s még egyszer összezdí erejét, hogy elhárítsa magáról ama halálos csapást, melyet reá a tervezett békefeltételekben Oroszország mérni akar.

— A megyék rendezéséhez. A belügyminister, a „B. C.” hire szerint, az üllészak elején fog a megyei házi pénztárról törvényjavaslatot benyujtani; e javaslat szerint a törvényhatóságoknak joguk lesz arra is, hogy az új katonai beszállásolási javaslat értelmében építendő laktanyák költségeinek törlesztése céljából adópótlékot vehetnek ki.

— A magyar kormány a „P. C.” hire szerint a budgeten s a kiegyezésre vonatkozó javaslatokon kívül még a következő törvényjavaslatokat készíti elő az országgyűlésen való előterjesztésre: a középiskolai oktatás, a n.-szabeni árva ház, a gyulafehérvári káptalan alapítványai, a polgári házasság, a nazarénusok, a szesz-adó, a cukor-adó, a petroleum adó, a katonai beszállásolás, a honvéddorvosok szervezése, az árvaügy, a megyei házipénztár, a békebíróságok, a rendőri kihágások, a bünyenyítő eljárás, a közmunkaügyi s a keleti vasut megvételéről szóló javaslatokat.

A háboru.

Milánnak királyllyá kikiáltását illetőleg eddig ugy híresztelték, hogy Milán a királyi czimet nem akarja elfogadni, de a ministerium egyetért Csernájéffal. Most már azt is jelentik, hogy Milán egyetért az oroszokkal, ő is a háboru folytatás mellett van; egyelőre még hozizteszik, hogy a miniszterium ellenzi a tervet. Egy másik távirat szerint Milán fejedelem Csernájéff határozott kívánata folytán a főhadiszállásra megy.

Végül megemlítjük, hogy Milán királyllyá kikiáltása alkalmából Zizkovben (Csehország) kitűzték a szláv háromszínű lobogót. A tüntetés szerzője ismeretlen maradt, a munkásokat, kik e zászlót kitűzték, 8 és 10 napi fogsággal büntetik.

Az orosz lapok igen helyeslik a jelzett tényt, nevezetesen a „Peterburgskaja Vjedomosti” és a „Novoje Vremja”, ellenben a „Golosz” ki kell ellene.

A bécsi cabinet a békefeltételekről nyilatkozott. Több bécsi esti lap szerint Andrassy gróf tegnap este fél 7 órakor elment a bécsi török nagykövethoz és másfélórát értekezletben kifejtette neki Ausztria-Magyarország álláspontját a fegyverszünet és a békefeltételek tárgyában. Az értekezlet végén a török nagykövet tudatta a külügyministerrel, hogy a közlöttekről táviratilag értesíteni fogja a portát. Mint bécsi diplomatiái körökben hírlík, Andrassy világosan hangsúlyozta, hogy a négy beti fegyverszünet engedélyezése, a mint azt a hatalmak a portától követelik, igen kívánatos, a végből, hogy a békefeltételeket és Bolgárország, Bosznia és Hercegovina jövőjét alaposan meg lehessen vitatni. Ennek következtében hétfő vagy keddre várják a császári irade-t, melyben a szultán négy beti fegyverszünetet fog engedélyezni. A mi a békefeltételeket illeti, Andrassy gróf kijelentette volna, hogy Ausztria-Magyarország csatlakozik a többi nagyhatalmak nézeteihez és ugy Szerbia, mint Montenegro részére elfogadja a szoros status quo ante bellum-ot, de Nikita fejedelmet illetőleg ajánlatos volna, ha ennek megadatnók a kívánt területi engedmény, hogy ne panaszkodhassék többé országa rossz helyzeté miatt.

A Szerbiában történő dolgokról a következőket írják a „Pol. Corr.”-nek: Óvatosság szempontjából folytatják az erdítésekét. Jovanovics Milutin ezredes Csupriját erősíti igen jelentékeny munkárral felhasználásával. Deligradba és Paracsinba nehézágyukat és roppant mennyiségű munitiót és élelmi szert szállítanak.

Az utóbbi napokban oly nagy számmal nyomultak az oroszok Szerbiába, hogy a polgári bizottság, mely azok előleges elszállásolásával van elfoglalva, a legnagyobb zavarban volt, mert Belgrádban már nem talált számukra hajlékot. Még a kávéházak is ideiglenes vendéglőkké vannak átalakítva és berendezve. Az oroszok legnagyobb részét Kragujeváczba, Szendrőbe és Jagodinba küldik, honnan a hadsereghez sozhatnak be.

Nisnei-Novgorodból ezer önkényes megérkezése volt avisálva Belgrádba: ezek külön zászlóaljak akarnak alakítani. Tisztjeik utánok jönnek. Egy német-orosz lovasszázad már alakuló félben van. Parancsnokuk Koper százados lesz.

Az oroszoknak Románian Szerbiába való beözönléséről a következőket írják:

Az oroszok átvonulása Románian mind nagyobb mérvet ölt s mind nyiltabban történik. Ime néhány részlet.

E hó 15. és 17-ke között Odessából Galaczon át 420 orosz — tiszt és legénység — ment hajón Belgrádba. Sept. 19-én reggel 9 órakor Jassyból 300 orosz katonával külön vonat érkezett meg Chitilába, mely állomás közvetlenül Bukarest előtt van s innen egy másik gőzmozdony hozzácsatlósásával, mint külön gyorsvonat ment tovább Pitestin, Slatinán és Krajován át a határig. E vnyaton volt körülbelül 260 egyén; ezek között egy tábornok tiz törziszt és számos alantás tiszt, mindnyájan egyenruhában és felszerelve. Esti 5 órakor az itteni orosz főconsulatushoz egy magányi sürgöny érkezett Slatinából, melyet Novosikoff gróf tábornok, a csapat parancsnoka irt alá s melyben jelenti, hogy a gyorsvonatot a romániai vasutak főigazgatósága, állítólag felsőbb parancs folytán, Slatinában feltartóztatta s hogy ezen esetről az ottani államfőnök nem képes bővebb felvilágosításokat adni. Ugyana sürgöny jelenti, hogy az ottani községelöljáró, távirati uton tett kérdésére Vernesco minnistertől azon választ nyerte, hogy a kormány részéről az oroszokat feltartóztató rendelet nem adatott ki. A tábornok felkéri a főconsult, hogy ezen ügyben intőzen kérdést a kormányhoz és a közigazgatásához és rőtön eszközölje ki, hogy a vonat tovább mehessen, annál is inkább, mert a vonat Jassyból a romániai hatóságok tudtával indult el s a vonat költségei fejében 15,000 frank le is fizettetett.

Ezen ügy valószínűleg rövid idő alatt el fog intéztetni s nincs kétség benne, hogy a vonat további becsátása iránt a szükséges intézkedések meg fognak történni.

Jassyból sept. 19-én egy 9 kocsiból álló tehervonat, melyen lőkeszlet van, indult el.

E szállítmány a bukaresti arsenal parancsnokának czime alatt érkezik s mint határozottan erősítik, blombirozott kocsiiban rőtön tovább fog innen szállíttatni orosz katonai fedezet alatt Turnu-Severinig, ott kirakatik s egy romániai remoqueur-ön fog tovább vitetni.

Legújabb.

Prága, sept. 23. A „Bohemia” jelenti: Manteuffel tábornagy utasítva volt kijelenteni a ezárnak, hogy Vilmos császár a békét óhajlja ugyan, de Oroszország minden esetre teljesen számíthat Németország támogatására. Berlinben tudták, hogy egy orosz ügyvivő Bukarestben már igénybe vette az átvonulási jogot az orosz sereg számára.

— A „P. C.” Belgrádból jelenti, hogy a szerb kourány tegnap a nagyhatalmak képviselőit értesítette, hogy a török csapatok nem tartják meg a fegyverszünetet. Megsértették azt különösen 17-én Alexinaéznál és Jankovaklissuránál és 19 és 21-én a Drina mellett Javornál.

Konstantinápoly, sept. 23. A hirdetett nagy tanács nem tartatott meg, de volt minisztertanács. A nagykövetek holnap intencius módon fogják közölni a portával a hatalmak elhatározásait a békét illetőleg, a fegyverszünet kérését fogják követelni.

Bécs, sept. 23. Paskanyból jelentik, hogy e-ütörtökön és pénteken ismét 150 orosz utazott ott keresztül; egy század román katonaságot rendeltek Unghehybe, hogy a határátlépésénél tartsa fenn a rendet.

A török főhadiszállásról jelentik sept. 23-ról: Tegnap este 11 órakor a szerb előőrsk megátámadták a trujani hidat, melyet a törökök építettek. Suleiman pasa hadosztálya a hid felé nyomult. Egy órai harc után a szerb részen a hegyeken tüzelet lehetett látni, mire a szerbek abbá hagyták az ütközetet. Achmed Eyub pasa és Kamball tábornok, angol katonai attaché azonnal a hidhoz nyargaltak és meggyőződtek, hogy a szerbek kezdték a támadást. A török táborban remélik, hogy f. hó 25-én az ellenségeskedések ismét megkezdnek. E végből komoly készülétek tétetnek. Sopiából 8 zászlóalj a Babina-Glavához, 5 pedig ide érkezett.

Belgrád, sept. 23. Itt azt jelenti ki, hogy a hatalmak által megállapított békefeltételek szintén nem fogadtatnak el.

Bécs, sept. 23. Illetékes helyről megerősítik, írja az „Abendpost”, hogy valamennyi nagyhatalom megegyezett a portának ajánlandó békefeltételek iránt. A tárgyalások alapját az Anglia által formulázott programm fogja képezni. Ennek következtében a porta felszólíttatni fog a békefeltételek elfogadására s miután a porta elvileg már előbb késznek nyilatkozott az európai hatalmak kívánalmaihoz képest cselekedni, a mennyiben ezek a török birodalom érdekeivel megegyezhetők: nem igen lehet kétség a béke mielőbbi létrejötte iránt.

A bolgárországi kegyetlenségek.

A legújabb angol lapokban igen terjedelmes kivonat található Baring jelentéséből, melyet ez az angol kormány megbízása folytán bolgárországi kegyetlenségekről a helyszínen tett kutatások nyomán összeállított.

Hogy milyen volt a mohamedánok boszúja, azt a lehető legelénkebben illusztrálja a jelentés azon része, mely a batakai vérfürdőről szól; ebből a következőket közöljük:

A tatar-bazarsziki medslist meghallotta, hogy Batakban lázadásra készülnek; odarendelte Achmet agát, hogy támadja meg a helységet. Ez egyesülvén Mohamed agával, a falu elé vonult, és felszólította a lakosokat, adják ki fegyvereiket; ezek nem bíztak benne, tagadlag feleltek; harc támadt, mely két napig tartott, de egyik fél se szenvedett nagy veszteségeket. Máj. 9-én a lakosok látták, hogy nem jön segítség sehonnt, alkudoztak Achmettel. Ez megesküdtött, hogy egy hajszáluk se görbül meg, ha átadják fegyvereiket. A lakosok hittek az eskünek, átadták fegyvereiket. Ekkor elkérték tőlük pénzüket. Ezt is odaadták. Alighogy ez megtörtént, a basi-bozukok rárontottak a népre és öldösték, mint a juhokat. Egy népcsoport, 1000—1200 ember a templomba menekült. Ez szilárd épület, a basi-bozukok nem bírták felgyujtani. Ekkor az ablakokra lövöldöztek, felmásztak a tetőre, kiszédtek a téglákat és körüljába mártott égő fahasábokat szórtak a templomban levők közé. Végül kifeszítették az ajtót, löltek mindenkit és felgyujtották a templomot. Egy ember se menekült ki, csak egy öreg asszony, kit egy jó szívű török kimentett. Most a templom leirhatatlan látványt nyújt. Egy holttestet se temettek el, a hol egy ember elesett, ott fekszik most is. Julius 31-én látogattam meg ezen falut, tehát harmadfél hónappal a vérfürdő után, de a halottas bűz oly erős volt, hogy alig tudtam bemenni a templomba. Az utcákon mindenütt látni emberi tetemeteket, melyek rothadnak a nyári dapon; itt egy öreg asszony tetemét, — fején még látni az ősz haját; ott egy yatagánnal kettévágott szerencsétlen leányt, kinek fejét alkalmasint az ebek bordták el. A falun kívül hatvan holttestet találtam egy kis gödörben, valamennyiről, a fej baltával vagy yatagánnal volt levágva. A holttest közt igen sok az asszony. Valószínű, hogy a gazdagokat előbb meggyőztörték, hogy mondják el, hová rejtették kincseiket. Így pl. Petro Triandaphylost és Nacio pópát meggyőztették, Styan Stoychoffonak pedig levágták füleit, orrát, kezét és lábait. Már ez is eléggé mutatja, hogy Achmet aga követte el a legutálatosabb vétet, mely e század történetét gyalázza. Constatálam, hogy öt ezer embert öldék meg; mások nagyobbra teszik e számot, de akár százezreket, akár ezreket öldék, az csöppet sem csökkenti a mézslárlók bűnösségét. A szándék az volt, hogy kiirtsanak mindenkit, csak azt a néhány (vagy 80 leányt) hagyták fenn, kiket elvittek, hogy kéjüket elégítsék ki.

Ezen expediciórát Achmed aga a Medsidie rendjelt kapta. A felkelés előkészítésében leginkább az iskolamesterek és papok vettek részt. A tanító jobbára Oroszországban nevelkedtek, temérdek panszláv eszmével eltelve jöttek haza: márt. 31-én vagy 80 izgató értekezlet tartott Olukneiben és május 1-ére határozták az általános felkelés kitörését. Köztudomásu, hogy e felkelést mily nagy mérvűnek terveztek az izgatók. Az összes megöltek számaróla legelőbb adatokat közöltek egyfelől 200,000-é, másfelől pedig 1830-ra tették. Baring hosszas számítások után azon eredményre jut, hogy a philippopolisi sándsákságban 12,000 bolgár öletett meg. Felgyujtottak 57 falut, mohamedán és keresztény falvakat egyaránt.

A bolgárok is sok kegyetlenséget követtek el; így Arat-Alanban a legnagyobb hidegvérrel megöltek 72 muzulmant. Baring a jelentést nagyörökű álialános fejtegetéseken végzi, melyekben a következőket mondja: „A vértettek, melyekről szóltam — végzi Baring — a nyomor, melyet láttam, szükségképen felháborodást keltenek minden emberben, de azon alávaló izgatónak, kik oly államok önző céljainak szolgáltak, mely államok egyedüli célja területi nagyobbodás, kik nem átalottak nagyobbodásra birni a szégyény, tudatlan parasztokat, és egy a kik így gazdag szép tartománynak könyeket hagytak örökségül; azon izgatónak nem volna szabad a köztulatlót menekülnök.

Az összes megöltek számaróla legelőbb adatokat közöltek egyfelől 200,000-é, másfelől pedig 1830-ra tették. Baring hosszas számítások után azon eredményre jut, hogy a philippopolisi sándsákságban 12,000 bolgár öletett meg. Felgyujtottak 57 falut, mohamedán és keresztény falvakat egyaránt.

Egy szobor leleplezése.

Csak törpe nép felelhetet nagyságot;

Csak elfajult kor hős elődöket;

A lelkes eljár ősei siralakához

S gyujt régi fényűnl új szövétneket.

S ha a jelennek halványul sugára:

A régi fény ragyogjon fel honára!

Garay.

(S. A.) Igen: „csak törpe nép felelhet és nagyságot;” de: „a lelkes eljár ősei siralakához s gyujt régi fényűnl új szövétneket!” És a nemzet, mely jelesei emlékeztetésnek oltárán a kegyelet fellángoló tüzeit nem engedi elhamvadni: az a nemzet nem veszhet el!

S Magyarország nem vész el! Magyarország élni fog! Annyi vihar után és annyi balszerencse közepett ha volt valami, a mi e nemzetbe új erőt lehelte az újabb harcokra: az emlékezet, az ősei és jelenei iránti kegyelet volt az mindig, mi a csüggedőbe, kit a vészes viharai ádás dühvel ismét és ismét megostromlónak, új életet öntött. És a nemzet mindannyiszor új erőre éledt s új erővel kezdte újra a harcot végezt és balsors ellen.

És e szent tűzre ha valaha szüksége volt e nemzetnek: ugy a jelen szomorú napjaiban valóban szükségünk van rá. Nehéz megpróbáltatás vár reánk; iszonyuan ránk nehezdedtek az Ur sujtól kezei. A lét nagy harcában, mely egy ezred évet irt be a történelembe tele dicőséggel, léte fényűnyel és — tele szenvedéssel, eljöttek az utolsó, a döntő ütközet napjai: ha most elbukunk, istenerő nem lesz képes többé megővni nemzetit létünkét a haláltól!

És mi adhatna erőt ez élethalál-harcban, ha nem a kegyelet és visszaemlékezés? — hanem a tudat, az a félisteni érzés, hogy ezt a népet, melynek dicsősége egykoron századokat sugárzott be, nem halálra, hanem a hosszú szenvedések után egy szebb jövőre hivta meg a nemzetek igene? hogy az a nép, melynek soraiban annyi jeles és nagy hazafi vitta a lét nagy harczát: az a nép nem, nem veszhet el!

Ez érzés, e tudat, e meggyőződésnek, különösen a megpróbáltatások nehéz jelenében kétszeres erővel kell fölébrednie és tettekben nyilvánulnia kebleinkben; most, most van rá legnagyobb szükségünk, hogy a multat fölkeressve, abból új erőt merítsünk az új s hajh! tán utolsó küzdelemhez! most, most kell inkább égis csapkodó lánggal fellobognia a nagyjaink, a jelesein iránti kegyelet nemes tüzeinek, hogy megfeszítelve a multat és erőt merítve belőle, új tűz, új s még hatalmasabb életerő törjön föl kebleinkben!

Ilyen érzés és gondolatok voltak azok, melyeket tegnap, a jeles színművésznők: Gyula Ferencz emlékszóbrának leleplezési ünnepélye keltett bennünk.

Kolozsvár azuttal is megmutatta, hogy nemzetünk műveltségi törekvéseiben még most is az első köztét küzd; megmutatta, hogy multjához, — mely a magyar cultura történetében már is első helyet biztosított számára, — hű akar és tud lenni; és megmutatta, hogy jeleseit, kik bármely téren is dicsőséget árasztottak nevére, nem feleli s kegyeltének oltárán nem hamvad el a szent tűz.

A kolozsvári országos nemzeti színház egykori jeles színművészeinek: Gyula Ferencznek emelt emlékszóbrának leleplezési ünnepélye tegnap (1876. szept. 24-én) ismét egyike volt

tabb zeneművész legkipróbaltabb hangszere,
az a lelkes ifjúság, az a kelyhódolatu él-
medett sereg, mely már élében örömmel fű-
te volna fejére a halhatatlanság koszorúját,
még emlegetni fogja egy p' évtizedig, itt o-
málattja nevét, de kép, ál-, név mindinkább
halványul, elmosódik, míg az ismerős ne-

hébnek, elviselhetőbbnek találja, mint az oroszok alatt. Minhogy pedig sem pénz, sem hadsereget nem küldhet a görög felekezet által szorongatott híveknek, felhívja az egész világot értők, azután az igazság győzelmeért s végre a békeért imádkozni.

Az állítólagos német-orosz szerződésről még mindig igen sokat beszéltek. Sz. Petervárról demontírozták már, a berlini lapok pedig csak azt mondják, kormányuk nem is érdemesíti arra, hogy vele foglalkozzék; tény, miszerint Girardin a „France” igazgatója ez okirattal csak pressiót akart gyakorolni a bürzén a felhavi liquidációra.

E hó 17-én mult vasárnap Franciaország községeknek egyharmadában ejtettek meg a municipalis választások, most még csak annyi van constátálva, hogy a választások a legnagyobb csend és rendben mentek végre s hogy a republicanus elem volt jobbára a tulnyomó. Nehány nap mulva a hivatalos lap nyilvánosságra hozza a pontos eredményt.

Báró d' Arny Sándor.

Emlékezés Gyulai Ferencz fölött.

(Az 1876. sept. 24-ki szoborleplezési ünnepélyen felolvasta E. Kovács Gyula.)

(Vége.)

De maradjunk csak Kolozsvárrt.

Collegiumi rendes studiumai mellett, a már akkor is virágzó zene-conservatoriumban egész odaadással tanulta a klarinetot s pár év alatt a tőkely olfaktúra emelte a hangszeren szerzett ügyességét, hogy nemcsak a főtanoda, de még a színház zenekarának is becsületére vált, mert képes volt a legnehezebb dalművekben, a legnagyobb könnyűséggel közreműködni.

E tájra esik szívének melegebb megmozdulása azon pályá iránt, melynek később elismert hőse lett.

„Istennek gazdagabb ajándoka nincs, mint az ifjúság”; szívünkben megárad az érzelem, hasonlúl a tavaszi plántában meggyűlt bő nedvhez, elő a kikelet, megmozdul minden ér, minden mag erjedésbe jön, pezsgés, fakadás, alakról-akakra terjedés kezdődik mindenütt; a serdülőknek induló gyermek feledni kezd a jelen való pillanatot, mely őt apró örmeivel, bárány fellegnyí bánataival mindedig szűk körben tartá, kérdőleg tekint az égre, ismeretlen mozdulatok, ki nem magyarázható sejtelmek zibongnak át kebelén, ohajt, vágy, esdeklík, nem tudván miért? keres magában, és magán kívül, nem tudván: mit?

Az élet eme soha el nem felejthető, sőt egy jövődől tündérvilág gyönyöreivel sem pótolható boldog szakában, a mi serdülő Gyulaink pallórozott lélekkel, zenei gyöngéd hajlamokkal, minden szellemibb gyönyörré fogékony kebelével járta a műtemplomot, hol szorgalmasan közreműködő tagja volt oly művészi karának, mely őt az oltár közvetlen közelében a legihletesebb papok szónoklatának tette bámúló tanújává. E papok alatt érttem Egressi Gábort, az idősebb Lendvait és Fancsi Lajost. E kitűnő művészek többször megfordultak a kolozsvári színház lelkes közönsége előtt s a mi serdülő Gyulaink, mint buzgó zenekari tag, mint közvetlen szemlélő mindannyiszor találta magát a legmagasabb méltóságok között.

A „KELET” TÁRCZÁJA.

San-Franciscóból.

San-Franciscó, 1876. aug. 27.

(Vége.)

Igen szép áttekintést nyerhetni az 1855-ben az esésen alól megnyitott lánchídról (suspension bridge), a mely egy millió frtba került és ép oly nevezetessé mint maga a vízesség, a mely 245 láb magasságban a víztükről fölött a gyaloglók és szekerek közlekedése végett épített; ezen alul van a vasutid. Az esés közvetlen közelében kényelemmel és eleganciával berendezett hotel-ek és kávéházak vannak alátogatók kényelmére, honnan szép kilátások nyílnak a Niagara zuhatagára és a folyamnak azonfelül már, mintegy 100 lépésre, kezdődő esésére (Stromschellen.)

Lehetetlen, hogy a hatás, melyet ezen valóban szép és egyszerű tünemény az emberre tesz, bárkit is el ne ragadjon; lehetetlen, hogy a szemlélő ezen megkapó kép által elvarázsolva, annak szépségétől egészen eltelve ne legeltesse szemét a bűvös tájakon, annak fiatal erővel borított halmain és ezüst-kék szalagként öntudatosan csejja felé haladó folyamán, melyek önkénytelenül visszahívják az ember emlékébe azon regéket, melyeket a Niagaráról, mi indián nyelven annyit tesz, mint a vizek mennydörgése, mesélnek!

San-Francisco városáról csak annyit jelelhetek, hogy az különben csinos város volna, hogyha környéke az évek nagy részén át

nuja volt a legmesteribb ábrázolások és házrengető tapiradásoknak. Csoda-e, ha minden szépre lobbanékony ifju kedélye, olvadékony természetű, e minden pályák közt legköltségpályá, a dal, fény, illat, mámor, álom hazája: színművészetünk iránt egész az elragadtatásig föllekesült.

„Már gyermekkoromban kinzött szüntelen az eszme: miként lehetnék kitűnő?” Irja említettem levelében: „Semmi sem felelt meg érzelmeimnek, vágyaimnak annyira, mint a művészet s meg is mutattam, hogy Kolozsvárnak, habár gyenge, de mégis első klarinétosa lettem. Nem képzeli édes anyám, mily csodálatos érzés futkossa be ereimet, midőn a színházban egész nagy közönségtől hallám magamat tapsoltatni. Ekkor ébredt lelkemben a vágy, ekkor tűnt világ előmbé, ekkor kezdtem meggyűlölni hivatalom lélekölő igáját. Törtem, mert túrnöm kellett, magásra bágni módom nem vala, szegénység nyűgözte szárnyaimat. E közben megláttam Egressit, Lendvait, Fancsit s a vágy kitűzte zászlóját. Tudattam atyámmal s ő azt mondá: „Nem bánom, kiki a maga szerencsésjének kovácsa.”

De daczára e szabadalomnak — mely szépen mutatja édes atyja világosult szellemét — daczára elragadtatásának még akkor nem léphetett a színi pályára. Szeretett édes atyja meghalt s e váratlan családi gyász megrendítette szilárdaságát, lehűtötte egy időre a vágyak merészebb lobogását, bánkódó anyja keblére simult, mint viharban a testvérlombok, vigasztalta őt s mint levelében szól: „nem akart a még új fájdalomra újabb fájdalmat rakni.”

De míg a fiú gyöngéd szeretetnek áldozott: bensejében, lassan-lassan enyhülni kezdett atyja elvesztése feletti keserve, s a pillanatra meghátrált kísértetek mindig közelebb nyultak hozzá, sőt igazalmasabb erővel tértek vissza mint valaha. Ferenczünk a szó teljes értelmében szenvedett. Anyjának szólani nem mert, mivel ha szólott, ha csak tőlvőlől érintette is lelke sugalmait: kétségbeesés szállotta meg azt a szerető nyájás arcot, melynek mosolygó napvilága alatt növekedett föl viruló ifjává.

Harcot kezdett tehát szívével, lelkével. Lefojtogatta zaklató indulatait. De titkolt belharcza meghasonlással fajult meggyűlölte hivatalát, meg a rabságot, mely lelkét ölte, kör verte le, mint maga mondja: „élete csak egy hajszálon függött”. E betegsége alatt, és üdülte után érlelődött szilárd határozatává, hogy történjék bármi, mégis színészség lesz, s ha kell, szakítani fog még édes anyjával is. „Sokáig tuskodtam — úgy mond — míg végre elhatároztam, ha bár az egész világ összeomlik: de mégis pályát változtatok.”

És most már el is vetette a koozkát. 1841 nyarán, övéi tudta nélkül Latabár Endre fiatal színigazgató kisebbbörű vándortársulatánál termett, s megette első színi kísérleteit; még pedig oly sikerrel, hogy csakhamar az elsőrendű tagok közé emelkedett.

Bármerre vetette a sors, a vakeset, mert abban az időben a színész élete mérő vakesetéből állott: ő lett kitüntetve mindenütt, őt kényesztette a közönség mint legelső kedvencét.

És ő, ki elhagyott, megkeserített édes

nem volna oly dezolált, ha a körülfekvő hegyek nem volnának oly kopárok és nagy részben egészen homokhegyek, melyek az itten folyton uralkodó szelek által felkavarva a várost porfellegbe burkolják.

Californiát csak decembertől május végig kell látni, akkor szép.

San-Francisco Californiának első városa, a csendes tenger metropolisza 230,000 lakóval számál; architektóniai, tájképi és társadalmi nevezetességeit, úgy szintén a vidéken tett kirándulásainkat, mint például, a nagy nevezetességre emelkedett californiai fákhöz, (big trees of California) melyek egyike 69 láb körülettel és 290 láb magassággal bír, egészen át kell futnom. (Van-nak nagyobbak is, de azokat nem láttuk.)

Mint első tengeri kikötő a csendes tengeren, igen élénk kereskedelemmel bír, mely az Union és Central pacific vasutak kiépítésével nagy lendületet nyert: mielőtt ezen vasutak kiépítetk volna, az utazók az aspinualli és panamai tengeri uti egybeköttetést voltak kénytelenek használni és csak igen kevesen vállalkoztak a fáradságos és veszélyes járó s a nagy amerikai sivatagon keresztül vezető szárazföldi utra.

A város régi neve 1847-ig „Yerba buena” volt, 1836-ban építették az első ház; az arany bányák felfedezése után 1848-ban a város igen rövid idő alatt 200 házzal bírt és azóta oly kiterjedést nyert, hogy ma már 8 angol mértföld területet foglal el.

San-Francisco a hasonnevű 60 angol mértföld hosszú és 80 mértföld széles tengerből nyugati végén fekszik és a bemenet a csendes tengerrel arany kapunak „golden gate”-nek nevezetik.

A világ egy városában sem találhatni oly

anyját, jóhíre, kivivandó dicsőséges állása által akarta megvizsgálni; ki így mindent elkövetett, hogy minél előbb, minél fényesebb eredményt mutathasson föl: nagyon természetesen, hogy meg is érdemelte mindazon kitüntetések, melyekkel úgy szólva elhalmoztaták. Sokat tett erre nézve szerencsés külső megjelenése is. Középi magasságu hajlékony termet, nyílt természet, arczél, őszhangzatos vonások, rokonszenves hang és napvilágul mindezekre két, nagy, eleven lángoló fekete szem, valóban hódítóvá tebezték alakját.

Megbánás, vagy visszatérés gondolata nem is háborgatta őt soha; tekintete soha se a multon, de mindig a jövőn tüggött. Az excelsior bűvös szövege csengett benne, körülötte szüntelen. Világosan mutatják többször idézett levelének sorai: „Nevet anyám ha azt írom, hogy mint kezdő tökéletesen megnyertem a közönség tetszését, nevetek én is, mert jól tudom, hogy még semmi sem vagyok; de a jövőre remény éledt keblemben. Nincs nap, hogy a legelőkelőbb házakhoz hivatalos ne volnék. Sőt többet mondok — de ne nevessem ki — Scribe „Méregkeverő”-jében egy intrikust, Galifardt játszottam és minden jelenésemet megtapsolták, sőt jelenéseim közepe is több ízben hangos öltenek között kellett magamat hajtogatnom. Másnap a casinóban mindenki azzal üdvözölt, hogy Egressi és én: ég és föld! Most már képzeltel anyám, hogy nincs isten, mely haza vihessen. Mert ha mint kezdő egy oly publikumnak mint a szegedi, 6 hónapi igyekezet után kedvét tudtam nyerni: idővel, szakadatlan studiummal, pesti színész lehetek — és lesznek is!... Im az „excelsior” az inspiratívó fokozódott meggyőződés szövege, mely még erőteljesebben van kinyomva a következő sorokban: „Jömlékezhettek kedves anyám, sokszor mondtam, hogy ha olyan lehetnél mint Egressi vagy János, nem bánám ha színész lennél is. Im tehát esküszöm mindenre a mi szent előttem, hogy törekedni fogok magamat mivelní s mentől többre vinni, hogy egykor anyám is örömmel nézhessen. Azért ha legkisebb szeretet van irántam kebleben, ne gátolja kedvemet — mondhatni — boldogságomat, mert nincs pályá, melyen boldog lehetnék csak ez! Éljen boldog kedves anyám, vigasztalja, hogy egykor hallani és olvasni fog rólam; szeresse és ne átkozza szerető fiát Ferenczet.”

E már majdnem egész terjedelmében közölt levél — melyet távozása után néhány nap mulva írhatott — nagyon de nagyon sokról tanuskodik. Ebből láthatjuk a többek közt azt is, hogy szívének gyöngédebb ösztöneit kicsapongásokkal nem öldöste, mert direktorától Latabár Endrétől, kinek rendszertete, nyelv és zenei képzettsége, ismerete s egyáltalában szakavatottsága, színművészetünk történetében, állandó elismerést követel, a mi ifju Gyulaink mindennap egy órát tanult németül, egy órát pedig zongorázni, vagy saját szavai szerint „klavirozni.” Hogy pedig anyjának tett ígéretét beváltotta: arról az előttünk álló szobor a legfényesebb bizonyíték. Tanult, nem csak szóval, hű fogadkozásokkal, — mint legtöbb álgenie szokott, — hanem tetteleg és igazán. Híre megnőtt, s néhány év alatt — kivált poszonyi és pesti vendégszerelése után — megtöltötte dicsőségével a két házat.

De legyen szabad még kissé a kedves és

népegyveleget, mint itten, minden nemzeti képviselve van; az amerikaiak, németek, irek és chinaiak a feltűnőbb részt teszik. A chinai városrész különösen a templom és színház, curiositás tekintetéből is, megérdemli a meglátogatást. Tudvalevőleg California 1848 ig Mexicóhoz tartozott, miért itten még sok spanyol és mexicói van.

A hosszú út, a nagy meleg és járványok mindkettőnk egészségét megrongálták, miért japáni és chinai utunkról lemondunk — elég tér állván itten is nyitva az ottani viszonyok megismerésére, melyek nem érdemlik meg a mesés kiadásokat, melyeket már itten az utazótól halatlan szemtelenséggel követelnek, jól tudván, hogy turista ide csak egyszer jön.

Szerettük volna Panama és Aspinwall felé véve utunkat Havannáht is meglátogatni, de a hajók nem bírva direct egybeköttetéssel helyenkint hetekig kellett volna vesztegelnünk, mi ujból nagy áldozatokba került volna; ez okon tehát visszatérünk a Mississippizhez, melyen Memphisig lemenve, Amerikának ottan mind tropicusabbá váló vegetációját is látni fogjuk. Memphisből pedig Isten segédelmével New-Yorkba megyünk és visszatérünk Európába, Londont és Párist is meglátogatva.

És ezzel bezárom levelezéseimet s nem mondom, hogy egész utunkat, mely sok tekintetben érdekes és a mely az egyenes útból való számtalan és mindig egy pár száz mértföldre menő kitérésekkel, 20,000 angol mértföldet megközelít, ha szerencsésen haza fogunk érkezni s meggyőződésem, hogy úti naplómól eddig közölt vázlataim visszatérzéssel nem találkoztak, körülményesen le nem írom.

Seethal Ferencz.

vonzóan tanulságos levél elemzésével foglalkoznom.

Tudva van, hogy bármely művészetben az elismert nagykötől soha sem modort — mely külsőségek bilincseibe ver és tönkre tesz, — hanem elveket, szabályokat, törvényeket kell tanulnunk, mely a lélek benső kamaráiba világol s isteni titkok megfijetésére visz. Nem azt kell majmolnunk, magunkévá teanunk, a mit ez vagy amaz híres művész mint vég-eredményt fölmutat, hanem ki kell kutatnunk, fürkészünk mindazon módokat, eszközöket és törvényeket, melyek szerint a művész lelkét, érzékeit a fölvet vagy magával hozott örök ideák, örök szenvedélyek hű visszatükrözésére fokonként alkalmatlansákká idomították.

Ez ifjুকori levél nem egy ilyen kifejtett művészet-alap-törvényeit, eszközeit taglalja ugyan, de mégis ezekhez hasonlóan becses dolgokat tartalmaz. Elveket hirdet. . . Hirdeti ugyanis:

Hogy minden halandó, ki a mindennapi élet szűk körén valaha túlhatott, ki a mindennapiság poros légköre fölé egy áttetszőbb szebb világba emelkedett; egyszer akkor élete legfontosabb pillanataiban költői helyzetben érezte magát, vagy mondjuk ki határozottan: költő volt. Lángolnia kellett, hogy rendeltetésének megfelelő, szípet és nagyot mívelhesen. Hiszen, erős meggyőződése volt egy eszmében; nem elbizakodása, de nemes önbizalma erejében. Rámúl hódolattal csüggett a nagyokon; de nem ejtette kétségbe saját kicsinyiségének tudata. Szerény volt, nyomoru megalázkodás nélkül. Nem szédítette el a pillanat képzelte sikerének mámorára. Önmaga volt legszigorúbb bírja önmagának, nem hagyta átladni lelkét a kétes értékű tapsok rialmaitól, nem nyegléskedett szerencsés külseje előnyeiben; nem pihent, nem vesztegelt, nem tespedett Rojusseau „fripouja”-gazembereként, mert visszatekintve érezte, mily parányira haladt; s előre vetve pillantását, látta a ködös határatlanságot s talála el is remült olykor észlve: hogy mily rövid az élet, szemben a fölgerjedt ábrándok, törekvések végtelenségével.

Ezek azon tulajdonok, elvek, alaptörvények, melyek nélkül soha nagy ember nem képződött.

A természet szerencsés adományai kincsen kívül, ezen tulajdonok összege azon biztos szellemi tőke, melynek elmaradhatatlan kamatai a nagyság, a közelmérés, a hála, az utókrisztusok a halhatatlanság.

Eme változhatatlan, örök elvnek paizsa alatt küzdött a mi dicsőült Gyulaink sokáig változó szerencsés, de végre mégis diadalmos csatáit. Eme hitvallása mint két szárny emelte őt nemzeti színművészetünk föltekntje közé. E meggyőződésnek köszönhetette, hogy a pesti színház művészeivel csakugyan versenyzett, hogy azon országos intézetnek darab ideig rendes tagja lehetett; s hogy állandóan ott nem maradhatott annak nem művésze volt gátló oka, hanem részeit korán vesélyes fejlődésnek indult színjárvá, részint pedig azon intézetnek fennállása óta természetévé vált köros rendszere, mely szerint őt — Jágó haragos szavaival élve: — „érdek léptet s pártfogás elő.”

En, ki majdnem akkor léptem e pályára mikor ő dicsősége dőlpontján ragyogott, ugyanazon vakeset hányattatásai miatt, mely az ő kezdő éveinek is osztályrészüül jutottak, nagyobb városoktól szüntelen távol tartatva — mint már fönnebb is mondtam — csak akkor juthattam közelébe, midőn ama fényes dőlponton már egészen áthanyatlott.

És mégis, ha emlékezetem szálait kifeszítve, visszaemlékezem Schylok, Harpagon, Biberach, Montjoy és a vén cigány akkoriban is kedvel és sikerrel adott szerepeire: egész biztossággal merem állítani, hogy a bágyadság és koronkénti szórakozottság árnyában ugyanazon törvények, ugyanazon alapigazságok ragyogását szemléltem, mely az általa példány részül választott Egressi Gábort a legnagyobb magyar színművészsé avatta; s teljes hódolattal adóztam azon megérdemelt nymbusznak, melyet homloka körüli verőfényes málnának visszasugárzása szőtt.

Fejlett értelme mely kedélylyel párosult. Felöltött jellemé szenvedélyét egyénítette. Jellemzett híven, következetesen és indokoltan. Esményített, a nélkül hogy légies üressé, s realizált annak az életrevaló iskolának volt növendéke és mestere, mely körülbelül a Shakspeare őseréjű költészetéből vette alapját, azon rendszer levegőjén táplálkozott, mely ez óriás világból tört át színművészetünk érzélgős petyhűt idegzetébe, mely elvetve a régi siránkozó modort, puffadt pathoszt a tragediában; izlést, szellemet, magasabb intenciókat honosította meg a vígjáték sárban poroszkaló természetében: megállapította az egyedül üdvözítő művészeti hitvallást: a Shakspeare real-ideal irányát.

1866. ápril havában láttam őt utoljára. Ő Erdély benseje felé vette útját, én kifelé Magyarországnak. Aradon ért a gyászvár, hogy a sokat megéskedett művész Kolozsvárrt az említett év dec. 6-án meghalt.

A „Korunk” 147. száában benső barátja s egykori pályatársa derék Harry Victor közölt életéből egy vázlatot. Ott olvashatjuk, hogy utószor Flra „Nők hibája” című kis vígjátékában tiszott 10 nappal halála előtt. Másnapra jutómjékául „A gályarab” volt hirdette, a „Zsónség készült” szeretete minden jelével elhalmozni legkedveltebb művészt, de későn — a foglyithatlan kör erőtt vett rajta, még az nap gyba szegelte s nyolcz nappal később elköltözött oda, hol béke van és esendesség.

Életrajzi adatai nekemsincsenek birtokban. Azok összegyűjtése é művészi rendezése különben is nem ilye rövid idő, nem is egy ily emlékbészéd stúk kerete való. Az majd életrőjőának lesz felada. Legkitűnőbb szerepei köztudomás szerint ez: voltak: Jángó, XI. Lajos, Gritti, Bibeach, Montjoye, Harpagon, Zsiga, a vén cigány, Dandin György, a vres csaplár, Schylok, Lugarto, Maurice György, Violin és több apróbb különösen komikus szerepek, melyekben élte végái felé feledhetté tette magát.

És most dicsőült bajtár odafen, ki ama felhőkárptok megől a boldogmegelégedés mámorával mosolygódj ez érdeid dicsőítésére rendezett ünnepélyt, engedj meg, hogy a tisztelet, a hála és elismerés legmelegebb érzelmével forduljak ezen nems város áldozatkész vezérférfiaihoz, lelkes Zsónságához, kik nem tekintve az idők mozhasságát, erejök megfijetésével, egy pillanatt sem haboztak a fölött, hogy nevednek, érdeműnek méltó emléket állítsanak.

A régi világ elmerült lépei, mindennit, hova diadalmas seregek elittottak, szobrokat emeltek, hogy dicső tetteik nagy nevők emlékei a késő unokákra átszálljanak s a nagy tettekre buzdulást, a kesedést örökké ébren tartassák.

Ma már bölesebb lett z emberiség, ma már első helyen nem a hábak véres győzelmének áldozik, nem, hanem az ésa, az elme, a szellem áldásosabb diadalainak. És ez így van helyesen. Ennek így ill lennie emberi magas rendeltetésünkőhöz mélan.

Ez elvet valjja Kolozsvr városa ma, midőn a nemzeti kegyeletnek, a magyar közimveltségi szellemnek, a magyar színművészet muzsájának szentel ünnepét szoborban; ez elvet pecsételi meg, midőn kivételössé ügyének egyik lelkes harcosát kőrozussa.

Valóban, lelkésedésem nem ismerne hátárt, ha nem tudnám amgyönyörűen szép történeti tény, hogy Kolozsvá városának 1821-ben állandó színháza volt; mely, b esztendővel ezelőtt, hogy Magyarország egyik prófétája Kolcsei Ferencz Pestmegy gyűlésén a magyar játékszin ügyében haatatlan beszédőt tartotta, és daczára e remek szónoklatnak, daczára annyi hű kebel buzíklódásának, csak 1837-ben — tehát 15 évvel később, mint Kolozsvárrt — nyíhatott meg Pesten a legelső magyar színház, Pesten az ország fővárosában.

E történeti tény előtmeghajolva, mely hódolattá hajtom lelkésedés s azt mondom, hogy Kolozsvár, midőn ezünnepét ül, nem valami újonat, új ritkasággal fogva különös, szokatlansága miatt elragá) tényit mivel: hanem őseitől öröklöt: régi jó szokása nemes, és természete szerint áldozatai, nagy tettei: orozatát egyszerűen folytatja.

Im itt áll a szobor, áthévvle a rajta pihenő tekintetek tüztől, thaiva a szeretet forró pillantásaitól, meglepölve az öröm, a hála felbuzogó érzésétől.

Itt áll és hirdeti mincz időkre, hogy a közértelmiség, a józan felvilágosodás elsőbűtőbb szétveri a balítéletek kódét, uralgoyia a nyomoru stükkeblőség, a butág éjszakáját. Itt áll, hogy mig egyfelől soha nem csüggedő kitartásra hevítse a serdülő ömzedéket, másfelől ébren tartsa folyton a zmeti lelkésedést, bátorítsa, tüzelje és megnýtassa az áldatlan küzdelmek között lankázó hőst s glóriával keccsegetesse a sirjába tárgorg vértanút.

Ne, oh ne bánd dicőlt bajtárs, hogy szellemed fáklýjára nem art csábítóbb tájon lobogott ki, hova ifjonta olyfellegrő lélekkel töröl; sőt örülj, hogy ugyaz a föld, lég és napvilág, mely gyermekjádait között ringatott, föltet, csókolt, mely bád, édes tiedre, közel rokonaidra, ragyogó szórta áldását; ugyanaz a föld vette ölére ármadat, ugyanaz a lég és napvilág borítja viggal sírodat. Örülj és áldjad sorsodat, hogy olyigazi testvérek közt engedte lefolyni élete kik szerelmédért szerelemmel fizettek s hanaid fölött áldozatok árán is égetik örökké artó lángjukat.

E. Kovcs Gyula.

BELFÖLD.

Gyula-Fehérvárrt, 876. sept. 22.

(Gróf Mikó Imre gyászsa. — Vicci színészete. — Tűz. — Sárd közösg és Deánu. — Jászódi közgyűlés. — Részvételek.)

Igen tisztelt szerkötő ur!

A Kolozsvárrt érkött gyászvár nálunk is élénk benyomást té; mely megillető-

déssel vettük szomorú eseményt, mely különösen hazánkardélyi részét annyira lesújtotta. Örök Mikó I. re, kinek elődei körül igen számos lakták a régi fejedelmi várost, hol még mai napig is várban lévő palotán a Mikó címzer díszlő méltán megérdemelte a díszpolgári címet, melylyel a város megtisztelte. A polgári címet, melylyel a város megtisztelte. A polgári címet, melylyel a város megtisztelte. A polgári címet, melylyel a város megtisztelte.

Méltó gyűlés és kegyetes megemlékezés volt a városi részéről, melylyel mindenestre maga magától tisztelte meg.

Nyílt zingázgató ismét körünkben van, még pedig egyedül, társulatát majd csak a jövő hóban hozza el.

Bérelt folyton szaporodik, az aláírók között Fogarasy Mihály püspök nevét is olvastuk. Míg béleiben lenne alkalman ismertetni a társulatot, előlegesen is csak azt akarom megemlíteni az igazgatóknak — a ki úgy látszik igen rokon ette, hogy egy kissé érdeklődünk társulata heste iránt — ha azt akarja, hogy a magyar nyelvű és a különféle elemekből álló városban illő pártolásban részesüljenek, gondoskodjék arról, hogy a társulat tagjai oly nyelvből álljanak, kik se a magyar nyelvű, se a városra szegény ne hozzanak. Megutatta Csóka Sebeben és Braszóban, hogy kis társulattal is, ha jól van a szervező befolyással, mely eredményt lehet elérni.

Az írás igen kellemetlen, alig volt oly nap, melyen eső vagy kellemetlen hideg szél ne let volna, a mi pedig a dusan kiálló szőlő-egyedek már eddig is nem kis kárt okozott.

A mit éjjel a szomszédok Sárd községében, Szász Pál ottani birtokosnak egy csúcsra égett le; rásnap a faluban híre járt, hogy Deanu a fűhöz rabló gyújtotta volna meg, előbbi igére folytán. Deanuról különben a legellenőrzött bűnösöknek a környékben. Annyi igaz, hogy most is él és állítólag a környéken arzáldkodik.

A mit héten kaszinóknak rendkívüli közgyűlése volt, mely egy új helyiség kibérlése a mintegy 400 frtra menő adósság mikénti fedezése és az új alapszabály-tervezet megvitatása és belügyminiszterhez való felterjesztésével foglalkozott. Bizony elég szegény, de igaz, hogy a gyűlési hírvári magyar kaszinó a falka illetményeinek be nem fizetése miatt, a gyűlési hírvári felé siet. Minden tagnak azt kellene lenni, hogy ezen társadalmi életben a szegénység szegénységi bizonyítványát képezendő szegény meg ne történjék. Előző bosszantó, hogy épen azok, kik hivatalban vannak városunk érdekében az egyetlen élvezet nyújtó egyelet fenntartani, önnön magok sinek azt az által megbotkálni, hogy tagilletményeiket nem csak az évről, sőt még a múlt évről sem akarják a pénztárnok többszöri felszólítása, sőt perrel való fenyegetése dacára inn befizetni; és mind e mellett mégis ők a legkövetkezőbb és leglátványosabb és legkövetkezőbb tagjai az egyeletnek, kik egy oly helyzetet teremtenek, hogy most mindennemű gyűlésük is alig segíthet.

Ez nagyon olvasni és kártyázni szerető uri emberek annyira vitték a dolgot, hogy a közlekedő folyót gyűlésben a lapok számát redukálni kellett és mégis mind e mellett alig van megegyezés a kellő fedezet. A legjobb gyógyszer, mely e bajon segíthetne, azon neknek nyilvánosság előbe hozatala lenne, kik élvezni, de a fizetni nem szeretnek. Különben a n halad, nem marad.

Sulpicius.

Még egy pár szó

a kegyes tanító-rend kolozsvári működéséről.

A „Kelet“ 218. számában valaki meleg szavakkal emlékezik meg a kegyes tanító-rendnek működéséről. Legyen szabad nekem — mint e rend egyik híves tanítványának — néhány adatot elhoznom annak bizonyítására, minő hazafias szellemben nevelték tanítványait az a szomorú emlékü Bach-Thun korszakban is, mikor még a társalgásban is korlátozták a kének.

Éppen e legszomorúbb időszakban (1850—1856) voltam a kolozsvári főgymnasiumban tanítvány, s még most is élnek emlékeztetőmben annak a rend több tagjának nyilatkozatait, cselekedeteit, melyekkel a tanulókat a kathedrális egyház mint az iskolán kívül lelkesítették.

Első igazgatóm a boldogult Sláby József 1850-bi a beírásán nyilván, többek hallatára buzdító, hogy magyar nyelvre ne töljék német nyelvet, hanem magyarságot, meg,

mit bár tízennyé év múlva, de mégis e szavak behatása következtében, meg is tettem.

Alig volt tanár, ki bármily tantárgyat adott is elő, majd közvetve majd közvetlenül is kerestek volna hazafiságra. Hát még személyes példájuk, melyet e közel múlt forradalom alatt maguk viselésével adtak volt, s melyről, bár alattomban, mégis számos hír szivárgott közénk.

Most is jól emlékezem, mennyire bámultuk Poleszui (Erdősi) Imrét, a bátor lelki tábori papot; s mennyire báványoztuk a már fájdalom szintén elhunyt — Könyve. Alajost, mikor a zandárok szuronyos fegyverek közt kísérték fogságba.

A hazai történelem közti domáslag akkor nem képezte az oktatás tárgyát, sőt volt záva, csak a világtörténelmi kézi könyvek némelyike adott sovány vázlatot belőle. De azért lelkes tanáraink Matusik János és Horváth Pius találtak időt rá, hogy hetenként egy-egy órában kellő terjedelemben és hazafias szellemben arra is oktassanak.

Magunk is bámultunk rajta, mily szabad szellemben adta elő nekünk néhai Vass József a magyar irodalom történelmét!

Naplómban fel van jegyezve, hogy midőn 1858. febr. 8-án 8—9.ig való tanórán Horváth Pius az Oesterreichische Vaterlands-kundeból a legelső német előadását óráról tartandó, előbb könyves szemekkel emlékezett meg az 1843/4-diki országgyűlésről, mely a magyar nyelvet a középtanodába behozta volt.

E körülmény eszembe juttatja, hogy azon kitartó küzdelemlől is megemlékezem, melyet e Jerék szerzetesek tagjai Kolozsvárt is folytattak az abszolút kormányval a német nyelv behozatala ellen.

Az 1850. okt. 20-iki ülésükben kimondták, hogy az intézet hivatalos nyelve a magyar, s abból kifolyólag november 9-én magyar köriratú pecsétet kértek, decz. 18-án pedig magyar iskolai bizonyítványok és magyar értesítvény kiadását határozták meg.

Felsőbb helyen ekkor még szó nélkül törték e határozatokat, mert hisz az Organisations-Entwurf eredeti alakjában nem mutatta, hogy germániságnak akar. De csakhamar jötték az ellenkező rendeletek, 1853. apr. 6. kelt rendelet az orvos-sebész intézetben hagyta meg a német nyelvnek tannyelvül való behozatalát még pedig fokoztatva.

1853. október 3. jött azután a rendelet, hogy a német nyelv minden nyilvánossági jogra igényt tartó intézetben hetenként 3—4 órában tanítsassék, hogy a VIII. osztályban a történelem és bonisame azonnali németül tanítsassanak s az intézet hivatalos nyelve német vagy latin legyen.

S ugyan mit határoztak a hatalmas, sőt mindenható, ellenmondást nem tűrő kormányval szemben ez egyszerű s hozzá még 1848—49 miatt nagyon is compromittált szerzetesek?

Olvassátok az intézet évkönyveinek 3 füzetében a 32—33. lapon! Ott meg van az örökös szerény bár, de arany- és márványra méltó szavakban! Elmondják, hogy a német nyelv az új szervezés szerint a magyarral egyenlő mértékben hetenként 2—2 órával tanítsatik; de hogy nyilvánossági jogát az intézetnek megőrzék, készek engedelmeskedni s 3 órára emelni. A németet mint tananyvet nem hozhatják be s ezt szépen, határozottan indokolják.

Jegyzőkönyveit a tanári kar továbbra is magyarul kéri szerkesztetni, felterjesztéseit azonban kész latinul írni.

A válasz a kormányzástól hamar megjött; a jegyzőkönyveknek latin vagy német nyelven való szerkesztését kategorice elrendelte; a német tananyvet illetőleg a ministerium válaszába helyezte kérését. Ez egyelőre kegyes volt beérni avval, hogy meghagyta: igyekezzenek a német nyelvnek mint tananyvnek behozatalát előkészíteni.

S ki fogja rosz néven venni, hogy a kegyes rendi-atyák igyekeztek ezt elérni, hogy nyolcz év alatt egyetlen egy sem tanulta meg annyira a német nyelvet, hogy beszélni vagy írni tudott volna: kivéve azon egy kettőt, kik már az intézetbe léptükkor a német nyelvet bírták! Ily körülmények közt ez hazafiság volt!

1855 jan. 24. véleményét kérnek a tanári kartól, miké lehetne az 1856. tanévben a tantárgyakat német nyelven tanítani? A tanári kar febr. 17. üléséből megint „lehetetlen“ mel felel. (Évkönyv IV. f. 17. lap.)

1857. februárban már azt kérdik, mely tantárgyak fognak a legközelebbi 1857. tanévben németül tanítani? Ekkor a tanári kar „a ministeriumnak határozottan kifejezett szándoka s a körülmények sürgős voltával magát összhangzásba teendő“ (Évkönyv VI. 28. lap), más szóval: az erőszaknak engedve elhatározták, hogy a legközelebbi 1857. tanévtől kezdve a VIII. osztályban az Oesterreichische Vaterlandskunde „de csupán is ez“ német nyelven fog előadásti hetenként 1 órában, miután a német nyelv a felsőbb osztályokban szintén német nyelvi segélyvel tanítsatik.

Megjegyzem még a kormány a német

nyelvet 1859 febr. 4-én mire azonban a tanári kar annál kevésbé hederített, mert már lassanként a jobb idő hajnala kezdett derengni s már 1859. október 16-án „legfelsőbb elhatározás“ következtében a nem tulnyomólag német főgymnasiumokban a német nyelv — mint tannyelv — tulnyomósággal birni megszűnt. (Évkönyv IX. 22. l.)

A germanizálás tehát, megtörve a hazafias tanári kar kitartását — csufosan kudarcot vallott.

Nekem pedig a hazafias szerzetes évszázados ünnepélye alkalmából jól esik nálás szívvel elmondanom:

Érdemnek az elismerést!

Sz. J.

A „KELET“ magán-távirata.

Feladatott Budapestén, sept. 26. 10 ó. 4 p.
Érkezett sept. 26. 11 ó. 40 p.

A porta beleegyezett a fegyvernyugvós meghosszabbításába egész oct. 1-ig, de Belgrádban erről mit sem tudnak.

Milán Ausztria-Magyarország konszulának kijelenté, hogy a hadsereg névze kímélő módon fogja magát a királyi cím ügyében elhatározni.

Milán Szerbia és Bosnia királyává proclamálása mindennap váratik, ez esetben Bray és Karzow német és orosz consulo Belgrádban maradnak, de a többi eltávozik Belgrádból.

Berlinben azt hiszik, hogy Oroszország szentesítendő a szerb pronciamentót.

A legutóbbi oroszokéntes szállítmány egy teljes orosz dandár tisztikarból állott. Bratiano Romániában feltartóztatá, de az angol és francia consulo tanácsára szabadon bocsátá őket.

Baring angol követségi titkár meghívott a bulgáriai törvényszék bizottságába.

Lukam az elébe terjesztett banktervet eddig kihivetlennek mondá, de most tanulmányozza.

A 80 millió bankadósság tárgyában a választott bíróság Majláth a magyar részről és Schmerling az osztrák részről lesznek kiküldve.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1876. szept. 25.

Lapunk előfizetőit tisztelettel kéri a kiadói hivatal, hogy előfizetéseiket a jövő évnegvedre idején megújítani sziveskedjenek, hogy a lap rendes küldésében fenakadás ne történjék.

Ö felsége a n-szebeni g. cath., valamint a két g. keleti iskolának, szegény tanulók számára beszerzendő taneszközökre magánpénztárából egyenkint 150 frtot adományozott.

Királynéknak fivére: Luitpold bajor herceg családjával együtt tegnapelőtt Gödöllőre érkezett. A királyné az indóházban várta őket.

Említést tettünk volt egy a Széchenyitérnen elkövetett lopásról, melyet tettesek úgy ismertek, mintha a betörés kívülről történt volna. A házi urnak azonban a lopás után cseledeknek szórakozott magaviselete, azon szándék, hogy a háztól eltávolítsa a testvérével, egy puskmives segédével való titkos beszélgetése feltűnt s gyanút keltetett a rendőrséggel, a rendőrség a kihallgatás rendjén rájött, hogy a nőcseléd testvérével együtt felnyitották az ajtót, feltörték a főkötvet és félrevezetésül leszárgatták a virágcserepekets megszárgatták a függőzst s miután után az ajtót álkulcsosul bezárták maguk után. Később a pincében az ellopott pénz nagy részét is egy szinlapba csomagolva megtalálták. A helyi társapnak kár ezért a rendőrségnek tulajdonítani a felfedezés dícsőségét, mivel ez a házi gazda feljelentésére történt, valamint kár egyebekben is védelmeznie, mert a Szécheny térnen este ma sem járnak örök s a mint lefeszíthették az ablak zárait, ép úgy kívülről is behatolhattak volna.

A városi bizottság szerdán f. 6. szept. 27-én délután 3 órákor a városi ház szokott termében tartandó közgyűlésének tárgyai: 1) Szentesítést nyert országos törvények s miniszteri kapcsolatos leirat. 2) A város 1875. évi zárszámadásának belügyministeri jóváhagyása. 3) A tűzrendszeti szabályokra érkezett felsőbb jóváhagyás. 4) A közigazgatási bizottság tiz tagjának megválasztása, a f. 6. VI. t. cz. értelmében. 5) A hesdái birtok perének újabb felvételéről eredeti bályeg- és irodai költségek s ügyvédi jutalom. 6) A városi kabalapataki jóságán folyt urbíri per lezárása tárgyában bizottsági jelentés. 7) A városi vármók 1877. évtől kezdve további hasznosbérbe adása, a díjszabály átvizsgálásával. 8) A házi-pénztár 1874. évről megvizsgált számadása iránt számvénvósok jelentése. 9) A tornavivoda 1875. évi számadása vizsgálatáról benyújtott jelentés. 10) Városi volt ügyvéd Nemes József számadási feloldozása iránt számvénvósok javaslata. 11) A eseléndrend ügyében szabályjavaslat. 12) Áron M. és társai, malombérlők kérvénye, gátigazítás ügyében. 13) László

lőszektyől bevándorló 45 frt 52 1/2 kr követelés kitörése iránt javaslat. 14) Herschler és Willner polgári díjbéli tartozásuknak kitörési javaslat. 15) A torda-aranyosi gazdasági-egyletben részvétel ügye. 16) A túzóltok mászó-báza tervének megállítása. 17) Az alkaptányi egyik megürrült állomás felett intézkedés. Kolozsvárt, szept. 25-én 1876.

A Gyulai szobrot nemcsak a színházlátogató közönség este, hanem még nap folyamán is sokan nézik s mindenkinek, a ki csak ismerte a néhai, az a véleménye, hogy a szobor a megszólalásig híven adja vissza az elhunyt Gyulai arcvonásait. Nekünk azonban úgy tetszik, valamin számításán kívül hagytak az illetők, kik a szobor felállítását körül buzgókodtak; azt t. i., hogy azt a fülkét így rácsosztak néltől könnyen elrendíthajta, kivált északának idején, rozszakarat vagy pajzán megdölgöttség. Nehogy tehát egy nyílt pissoire legyen e fülke: ajánljuk a szoborbizottságnak, csináltasson a fülke elő legalább is egy méter magas vas rácsot. Ez lehetőleg elejét fogja venni a rondításoknak.

Az erdélyi részi egyéves önkéntesek tisztí vizsgálatát tegnap vették kezdetüket Kolozsvárt. E vizsgálatok, mint tudjuk, korábban csak Nagy-Sebeben tartattak; s így a parancsnokság és újabb intézkedését, melynek fogva egyéveseink nem kénytelenek többé, a vizsgálat érdekében, a költséges szebeni utat is megtenni, csak dícsérettel regisztrálhatjuk.

Tegnap számunkban „Egy névtelennek“ kinek nevét magunk sem tudjuk, a Deák-szobor javára tett 5 frtnyi adományát akartuk nyilvánosságra hozni, s szedőnk elkeresztelték őt Péterffy Dénesnek. Képzelné sem tudjuk miért és honnan vették ennek, de hisz nem ez az első eset, mikor lapunkban rá sem ismertünk arra mit írunk.

Csóka Sándor igazgatása alatti színtársulat szombaton (sept. 23.) kezdte meg előadásait Sebeben. Szombaton a „Jó barátok“ adták elő Sardout, vasárnap pedig Tóth Ede „Kintornás család“-ját. Tudósítók a társulat személyzetéből kiváló dícsérettel emlekeznek meg Tökés Emília, Bodroginé, Ajtáiné, és Obertiné asszonyokról és Csóka, Ajtai, Gaal és Aranyosi urakról.

Rablás. Szent-Erzsébeten (Sebeentől nem messze) koborló cigányok betörték egy házba — melynek tulajdonosa a szebeni vásárbán volt — és valami 700 frtnyi pénzt és pénzértéket raboltak el; de a csendőrok Hortobágyfalvánál (Harbach) csakhamar nyakoncsípték a jómadarakat.

Nagy-Küküllőmegye bizottsága f. hó 21-én tartotta meg második közgyűlését. A legfontosabb tárgy, mely napirenden állott, az alakuló első közgyűlésből kiküldött 26 tagu bizottságnak a megye szervezésére vonatkozó munkálata volt, melyet a közgyűlés változtatlanul elfogadott. E szerint Nagy-Küküllőmegye 12 szolgabírói járára osztatik be. Továbbá a belügyminister egyik leiratához képest megválasztotta a közgyűlés a közigazgatási bizottság tagjait is. A gyűlés elején egy ó-szász, névszerint Oberth Ferencz aziránt intézett interpellációt a főispánhoz, hogy miért szüntette meg az eddigi székbéli tisztviselők functióját s miért nevezett ki ezek helyébe a még csak ezután felállítandó megyei hivatalokra saját beutalása szerint tisztviselőket; mire azonban a főispán minden további akadékoskodásnak elejét vette az a kijelentéssel, hogy a főispán csak a miniszternek felelős; s különben is azért nevezte ki kérdéses tisztviselőket, mert a mult közgyűlés ez irányban nem tette meg a szükséges intézkedést.

Halálozás. Debreczenből egy gyászlap Szilágyi Sámuel egyházi tanácsos és adópénztárnoknak e hó 21-én 63 éves korában történt halálát tudatja.

Tűzvész. Kismárkáról írják, hogy e hó 19-én délután egy óra tájban Gersdorfbán tűz ütött ki, melynek a szélvihar folytán csaknem az egész község áldozatul esett.

Terézia Krisztina brazilai császárné tegnap Budapestre érkezett. Kísérőben van vicomte de Porte Seguro, Brazília bécsi követje is, több udvari hölgy, a császárné orvos, s az udvarmesteri hivatal pár tagja, összesen tizenötön, kik az „Europa“ szálloda első emeletét foglalták el. A császárné szigorú incognitóban utazván, semmi hivatalos látogatás nem volt, de az indóház belsejét földszitették. Még az este sétakocsizást tett a városban, ma reggel pedig Gödöllőre ment, a királyné meglátogatására. A császárné holnap tova utazik Baziás felé, s onnan Konstantinápolyon át Egyiptomba.

Az ország legpompásabb fűdőjét, Mehádiát a kormány el akarja adni. Romániai vállalkozók szeretnék megvásárolni s akkor ránk néve teljesen el is vesztet, mert olyan oláh mulatóhely lesz belőle, hová nem szivesen megy magyar ember, nehogy nemzetiségi forszakodások rontsák működését.

Pestmegye új czimere. Az egyesülés folytán a megye elhatározta egységes, az egyesülést jelző czimer alkotását. Már eddigelő is számos tervezet nyújtottak be, melyek megbirálására, eselég új czimer alkotására a megye a heraldicában jártas egyénekből bizottságot alakít.

Az első általános magyar biztosító társaság mindig a legdicsebb gondoságot tanúsítja elhunyt érdemes tisztviselői családjá iránt. Így gondoskodik a közlekedő elhunyt Herich István családjáról is. Az öz. egy 900 frtnyi állandó évi nyugdíjat kap, ezenkívül kapott egyezzer mindenkör 800 frt remunertiót, s megkapja a férje fizetése után a f. évre eső osztalékot is. A 3 árva neveltetéséről pedig úgy gondoskodik a társaság, hogy évenként mindenk 200 frtot kap, és pedig a legidősebb 2 évig, a másik kettő pedig még 10 és 14 évig élvezik a segélyt.

Az orsz. nőiarp-egylet tanodájában, a felső leányiskolára és iparosiskolákra eddigelő 80 tanítvány jelentkezett. Az elméleti tárgyakat kitűnő tanárok adják elő, mint: Berecz Antal, dr. Császár Károly, dr. Erdősi Béla, Majorossy Gyula, Sajóhelyi Frigyes, a

nők közül: Greszler Amália, Grum Ferenczné, György Aladárné, Widder Hermína. — Iparmunkát tanítanak: Gömbös Flórienne, György Aladárné és Szalayné, A keztyűvarrást az intézetnek két kitűnő végzett tanítványa tanítja.

Necrolog. Aszlán Jánosné, született Akontz Anna, egy a maga, valamint gyermekei: László és István; nem különben elhunyt édes testvére: Aszlán Kata, férjézet Gáll Istváné s gyermekei; s több rokonok nevében szomoruan jelentik, hogy hű férje, jó apa és utóbbi testvére Aszlán János, kereskedő, folyó évi szeptember hó 24-én éjjelkor életének 40-ik, boldog második házasságának 10-ik évében tüdővész következtében jobblétre szenderült. Földi részei folyó hó 26-án délután fél 5 órákor fognak a rom. cath. szertartás szerint óvár, bástyauteza 6-ik számú színházról a közös sírkertbe elhelyeztetni, lelkeért pedig az engesztelő szent mise áldozat folyó hó 27-én d. e. 10 órákor fog a P. T. Minoriták templomában az egék urnák bemutatátni, mely mindkét tisztességeltetle rokonok és ismerősök szomoruan meghivatnak. Kolozsvárt, 1876. sept. 25-én.

Új könyvek. A Franklin-Társulat Budapestén ismét néhány kiadásában ujjában megjelent s igen csinosan kiállított könyvet küldött be szerkesztőségünknek, még pedig: Jelen írók iskolai tára, az orsz. középtanodai tanáregylet megbízásából szerkeszt dr. Kármán Mór. 1. füzet. Arany János balládái, magyarázza Gregnass Ágost. Ára füze 50 kr. E vállalat középiskolánk irodalmi oktatásának emelését célozza, a szakadozott irodalmi szemelvények helyébe összefüggő, az író egyéniségét feltűntető olvasmányt nyújtva. A kisértő jegyzetek korántsem akarják a tanár magyarázatait szükségeltetnenni, hanem oly módon vannak fogalmazva, hogy a tanulóknak előkészítést segítsék, melyhez a tanár iskolai tárgyalását fűzheti, és mi által az iskolai olvasmány sok tehertől megszabadulván, szélesebb körben fog mozoghatni. A első kötet „Arany balládái tartalmazza; az új reális. tanterv értelmében alkalmas olvasókönyvet nyújt a IV. osztály számára (költői olvasmány: románok, balladák) vagy a gymnasialis tanterv értelmében a felsőbb osztályok poetikai oktatása mellé. Szándokunk különben a gyűjteményt a magyaron kívül a modern (német s francia) irodalmakra is kiterjeszteni. Ifjúsági iratok tára az országos középtanodai tanár-egylet megbízásából szerkeszt dr. Kármán Mór. 1. füzet. Görög regék. Cox György után az eredeti angol második kiadás szerint magyar fordította s bevezetéssel ellátta Komáromi Lajos tanár. Első füzet. Ára füze 70 kr. Czélja e vállalatnak az iskolai oktatással párhuzamosan haladó magánolvasmányt nyújtani középiskolai ifjúságunknak (általában 8—15 éves ifjaknak), hogy a szűk mederben folyó iskolai tananyagot bővítsék, ifjaink látás- és tapasztalás körét szélesítsék, szem előtt tartva, hogy az ifjúság kezébe csupán az való, mi remek és az emberiség széles fejlődésében jelentőségének megadta próbáját. Az első kötet a görög isteni mondatok mondja, eredeti szépségükben, a mint a mythos a klasszikus költők (első sorban Homéros s a tragikusok) alkották, menten a theogonia vagy philologia erőszakos rendezése és magyarázástól. E kötet az alsóbb osztályok ifjúságának van szánva, de nagy haszonnal, s nem kevesebb élvezettel olvashatja a felnőtt ifjúság, sőt bármily kora művelt ember is. Olcsó könyvtár 21—24. füzet. 21. füzet. Egy kaszély az erdőben. Beszély Irta Pálfi Albert. Ára füze 20 kr. 22. füzet. Virgil. Irta Boissier Gaston. Franciaából fordította Végh Arthur. Ára füze 30 kr. 23. füzet. A győgszerészné. Beszély. Irta Sollogub gróf. Ára füze 20 kr. 24. füzet. Milton. Irta Macaulay B. J. Angolból ford. B. P. Ára füze 20 kr. A találmányok könyve, ismeretek a kézműipar és műipar mezejéről. 2—4. füzet. Egy-egy füzet ára 40 kr. Tartalmuk: Lövegek, szálfegyverek és acélszerszámok. Zárak lakatok, tűzálló szekrények és szőgyártás. A tügyártás. A bádóg feldolgozása és az acéltollgyártás. Az órágyártás. Az ötvösség és csecesbecsék gyártása. A fa feldolgozása. Az esztergálás és a játékszergyártás. Az ember-bonczat, élettan és élettrendtan rövid kivonatban tornatanítók számára. Irta dr. Torday Ferencz. A szöveg közé nyomott 3 ábrával. Ára füze 1 frt.

Jutalomjáték.

NEMZETI SZÍNHÁZ
bérlet szünet.

Kolozsvárt, szerdán szeptember 27-én 1876.

Beczky János díszfestő jutalmául:

Egy óra.

Látványos színmű, új díszlet, Calager-tánc és képlettel, színes fényvilágítással.

Szinlapokra a téli időnyre előfizethetnek 1 f. o. 6. de csak nyugat mellett a szinlaposztólánál és a színházi pénztár-irodában

Jegyek válthatók reggeli 9—12 óráig, d. n. 3 óráig estig a nemzeti színházi pénztár-irodában.

Kezdeté 7 órákor. Vége fél 10 után.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről

Szeptember 25-án 5% Metaliques 66,90 frt
Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 69,80 frt.
1860 iki államkölcsön 112.— Bankrésztvények 8,62 Hitelesztvények 152,60 London 120.— Ezüst 101,90 Cs. kir. arany 5,76—
— Napoleond'or 9,66 1/2. 100 mark németértékű 69,40.

Urbéri kötvények: Magyarországi 74.—
Temesi 73,25. Erdélyi 74,40 Horvátországi 86—.

Felölös szerkesztő: Békésy Károly.

Arlejtési hirdetmény.

A nagyméltóságú közmunka és közlekedési magyar királyi miniszterium 1876. évi szeptember-hó 13-án 13014 és 13774 sz. alatt kibocsátott intézményével a következő munkákat engedélyezte, úgy mint:

- 1) Az apahida—szászrégeni államúton Berecztelkénél a 0¹⁻²/₈ mfd szakaszán lévő 186 számú híd kijavítását . . . 1267 frt 42 kr.
- 2) A kolozsvár—nagybányai államút 16⁵⁻⁶/₈ mfd. szakaszán lévő 202 számú áteresztő újbóli helyreállítását . . . 299 frt 61 kr. költség erejéig.

Ezen munkálatok végrehajtásának vállalkozás útján biztosítása végett, 1867. évi október hó 5-én délelőtt 10 órakor kezdve, a beszercei m. k. mérnöki hivatal irodájában — a szóbeli árlejtés kizárásával — írásbeli zártajánlatokra alapított versenytárgyalás fog tartatni.

Vállalkozni kívánók felszólítanak, szabályszerűen szerkesztett, 50 kros bélyeggel és 5%-kos bántépénzzel kellően felszerelt ajánlataikat a fenn kijelölt műtárgyakat illetőleg elküldve, alólírt m. kir. mérnöki hivatalhoz, a záradék lefolyása előtt annyiával bizonyosabban benyújtani, mert a 10 órán túl érkező ajánlatok, a fennálló szabályok értelmében tekintetbe nem vehetők lesznek.

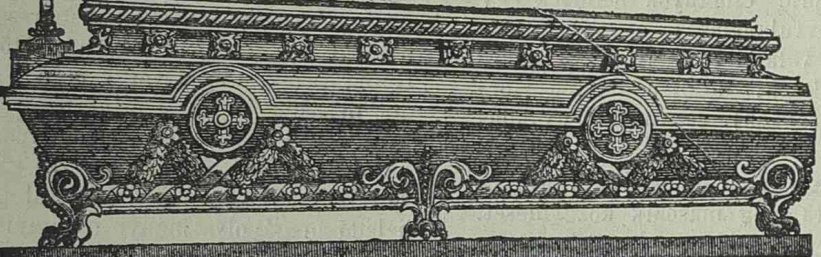
Az alapul szolgáló tervezetek és ügyiratok, ezen m. kir. mérnöki hivatal irodájában, a rendes hivatali órák alatt bármikor megtekinthetők. Beszercei, 1876. évi szeptember-hó 20-án.

A m. k. mérnöki hivataltól.

CONCORDIA temetkezési intézet!

Figyelemre méltó!

Alólírt van szerencsém a helybeli, s különösen a vidéki n. és d. t. cz. közönség figyelmét felhívni arra, hogy a helybeli (390) m. kir. (2-3)

ERECZKOPORSÓ gyárnak egyedüli főraktárát átvéve, azon kellemes helyzetben vagyok, hogy az éreczkoporsókat eddig még nem létezett jutányos áron szolgáltatnom ki. Továbbá bátorodom a t. cz. közönségnek becses tudomására hozni azt is, hogy raktárom mindenféle **fakoporsókkal** nagy válassztékban el van látva, s temetéseket 20 főtől 300 frtig, a legnagyobb díszszel és pontossággal állíthatok elő. A t. cz. vidéki közönségnél előforduló szomorú haláleset bekövetkezésénél, az alólírt intézett egyszerű sürgöny eleget ad arra, hogy a hulla eltakarításához szükséges feltételeket megtehessem. Teljes tisztelettel:

Mesko L.
a "CONCORDIA" temetkezési intézet igazgatója.
Felvételi iroda b. magyartulca saját üzletem.

Pályázat.

Az alvinczi magyar tannyelvű állami elemi népiskolánál 300 forintnyi évi fizetés, 100 forint helyi pótlék és szabad lakás élvezetével újonnan szervezett **tanítónői** állomásra betöltésére ezezzel pályázás nyitatik.

Szíveskedjenek a pályázni kívánó okleveles tanítónők sajátkezűleg írt s kellő bizonyítványokkal fűszerezett folyamodványaikat a nagyméltóságú vallás- és közoktatási m. kir. miniszteriumhoz ezímezve, **folyó évi október-hó 16-ik napjáig** alólírt helyre benyújtani.

Nagy-Enyeden, 1876. szeptember 21-kén.

GÁSPÁR JÁNOS,
alsó-fejérmegyei kir. tanfelügyelő.

Sz. 5873. — 1876.

(399)

(2-2)

Hirdetmény.

A folyó évi november 1-8 napjától, a jövő 1877-ik év október utolsó napjáig, a helybeli katonai lakosság számára a város által tűzi fapótlékban, mintegy 160 Kubik méter (80 rövid 8) kemény tűzifa, 672 Kilogramm (12 mázsa) világítási mécsolaj és mintegy 3000 részlet sűrű szalma, egy részlet kell hogy 5 Kilogramm és 60 Dekagramm (10 font) nehézségű legyen — lévén adandó — ezeknek beszerzését tekintetből **folyó 1876. év október 9-ik napján délelőtt 9 órakor**, a városház 4-dik számú termében árlejtés fog tartatni.

(401) (1-2)

SEGÉLY A SZEGÉNY SORSÁKNAK

a **lottojáték**nál, ingyen utasítás alapján, mely által, **ternék**, ambók és extratók **biztosan** nyerhetők.

Bizalmas kérdések következők: cím alatt intézendők: **"Vertrauen-Glück" Nro 23.** Poste restante, Hauptpostamt Wien.

HASZONBÉR.

Kolozsmezében Gyulatelkén (apahida vasúti állomástól és Szamosújvártól 2-2 óra távolságra) egy 680 hold kiterjedésű tagosított birtok, szántó, kaszáló és legelő, rajta nagy kiterjedésű belső telek, kö lakház, cselédházak, minden gazdasági épületek, lövegy csőpölgő, 1877. Sz. György napjától 6-10 évre haszonbérbe kiadó. Értekezhetni Gyulatelkén Gadoján János gazdasággal, vagy tulajdonos Máriássy Alberttel, Maros-Szent-Györgyön. (U. p. Maros-Vásárhely.) (384) (3-3)

(402) (1-1)

LOVÁSÁR.

A kolozsvári es. kir. remonta sorozó bizottság közönségre teszi, hogy mintegy **80 darab lovassági remontára** szüksége lévén, októbertől kezdve **hetenként kétszer** és pedig **hétfőn és esütőtűzőkön** ilyen lovakat vesz. Megjegyzendő, hogy csak 4¹/₂, 5¹/₂, és 6¹/₂ évesek, jó és erős lovak fogadtatnak el. Árakat **200 főtől 300 frtig**, tisztított lovakat **350 frtig** készpénzzel fizeti.

Kolozsvárt, sept. 24. 1876.

ALEXANDROWICZ
elnök,
es. kir. alezredes.

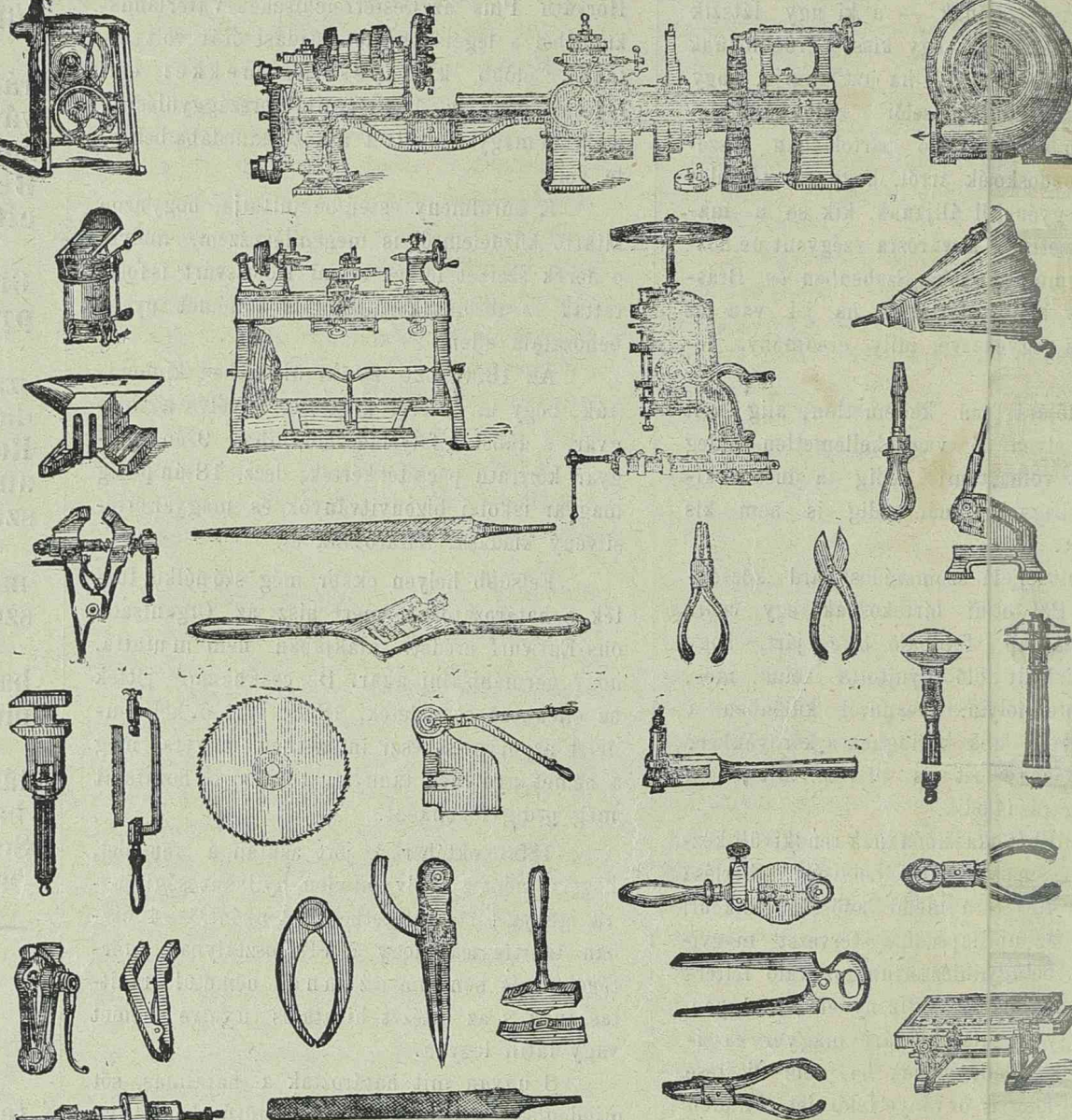
Malomi készülékek, malomkövek, selyemszítók, emelőcsigák stb.

(380) (2-5)

GEITTNER és RAUSCH

Budapesten, váczi sugárut 47. sz.

ajánlják a t. cz. géptulajdonosok és gazdaszoknak mindenféle **műszer-gépeit** és

malomi készülékek, malomkövek, selyemszítók, emelőcsigák stb.

műszereiket, továbbá gépszíjak, gépolaj, rugacs (Gummi) áruk, takaró ponyvákat stb.

Tisztelettel:
GEITTNER és RAUSCH.

Szokó kúrák, fecskendők, tűzoltó szerak, vascsövek.

P O L C Z A L B E R T

(ezelőtt STEIN JÁNOS)

papír-, író-, rajz- és festészeti-szerek kereskedése Kolozsvárt
főtéren 2-ik szám alatt.

Gazdagon és újonnan berendezett raktár mindennemű író-, levél-, rajz- és osomagoló **papírok**, az **összes írószerek és bekötött kereskedelmi, üzleti- és gazdasági könyvekből.**

Rajzolókat részére gazdag és gondos választék rajzolósi és festészeti kellékekből: **Rajzeszközök** bécsi, nürnbergi- és svájci gyárakból, **Whatmann, Harding és Canson** rajzpapírok, **rajztáblák** és **vonalzó**, **Hardtmuth- és Faber A. W.** féle írónok, **Anreiter- és Aokermann-féle vízi és Düsseldorf olaj-festékek**, **finom másoló (Paus) papírok és vásznak, ecetek, pastelkek, rajztörlek, paletták, chinai és párisi tusok** rudakban és felolvasztva, szóval a **rajzolás**hoz és **festés**szetthez **szükségelt-szerek** a legválasztékosabban vannak képviselve.

Ajánlja újabban érkezett, levélborítékokkal ellátott **francia és angol levélpapírokat** osinos **dobozokban** (Casette) monogrammal és a nélkül fehér, színes és fekete szegélyű (**gyász**) kiállításban.

A raktáron levő **különlegességekből** különösen következő, **általános**an **jónak és hasznosnak** bebizonyultakra hívja fel a t. közönség szíves figyelmét:

Friss töltésű Van Buskirk illatos

SOZODONT-ja,

legkitünőbb fog-óv- és foghús-erősítő szer;

a száznak kellemes ízt kölcsönöz, eltávolít minden borkó- és tályogrészt a fogakról, tökéletesen megóvjá azokat további romlástól és a romlott részek fehér színét teljesen visszaadja.

Eredeti minőségben csak Polcz Albert eredélyi főraktáronál Kolozsvárt kapható.

Ára egy üvegnek porral és használati utasítással együtt, díszes kiállításban 3 frt. helyett csak 2 frt. o. é.

Amerikai pécset tisztító.

Kitűnő jószág szer, melylyel néhány perc alatt mindennemű zsír-, olaj-, szurok-, fagygyu-, vaj-, viasz-, kocsikenőcs-, olajos-festék, hajkenő- és izsádság által bármily kelmében, a ruhában, selyemszalagban, kezytükben, butorokban, szobakárpitokban, acélmetszetekben okozott pécset ki lehet tisztítani. Ára egy üvegnek csak 35 kr.

Zsiros festék fehérnemű jegyzésre

Fritsch Nándor-tól Bécsben.

Oly minőségben, a mint azt sem a bel- sem a külföldön nem készítik, s ezelőtt sem ismerték. Ezt minden időrabló előkészítés nélkül bélyeg, vagy minta segélyével kell a megjegyzendő kelmére nyomni, s azok felett forró vassal letéglézni, mely után szép és tiszta nyomot nyertünk. Egy üveg ára 70 kr.

Reform-Extract, Fritsch Nándor bécsi vegyész új találmánainak egyike.

E tinta kivonat könnyen és mély feketén foly a tollból, nem penészedik, akármely hossza használat után sem támadja meg az acéltollat, s hónapok után is másolóképes. Az e Reform-Extracttal telt edényt elközönséges vízzel kell utánpótlolni, tehát kiapadhatatlan. Levelek és írományok igen-igen kellemes illatot nyernek, ami eddig épen nem minden esetben történt.

Mintán nem várható, hogy e Reform-Extractnak ellenzéke támadjon, azt a közönség szíves figyelmébe ajánlom.

1 bádog-palaczkkal 1 frt.

Varázs-tintatartó, kimerithetlen Teissonière-féle rendszer
Tintakészítő készülék. A napi szükséglet előállítása sok év!!!

alkalomszerűleg kevés hideg víz utántöltése által.

E kis készülék egy vegytani terméket tartalmaz, a mely az ipar előtt ismeretlen.

E vegyték, a mely színanyagban felette gazdag, vízben feloldódik; hanem egy sajátoszerű elköszüllet a készülékben, csupán annyi anyagot enged feloldani, a mennyi az elhasználatra szükséges vizet jóllaktatja, s meggátolja az anyag vastag péppé változását.

Az anyag feloldódó szőz hasonló. Mintán az oldat a szükséges sűrűségi fokot elérte (a it a készülék maga szabályoz), állandó marad minden ülepedés nélkül, s az így keletkezett egyenlő vékonyságu folyadék extrafinom tintát ad, a mely a legjobb tájékkori tintákkal kiállja a versenyt.

Egy darab ára 2 frt., kisebb alakú 25 kr.

Végül még Stein János egyetemi fém-tollai

árának leszállításáról van szerencsém a t. közönséget értesíten.

E tollak szélszerű metszés-, ruganyosság- és tartóssággal még azt az előnyt párosítják, hogy egész finom, tompább és legtoompább, tehát háromféle alakban lévén készíttve, azt a szélszerűséget nyújtják, hogy ki-ki a maga kezéhez alkalmas tollat válasszhat; fémvegyületek pedig olyan lévén, hogy a különféle tentanemek által nem oxydalódnak, soha sem rozsdáznak; leginkább megfelelnek azon igényeknek, melyeket jó íróltólól követelni lehet, s a legfinomabb írásra, valamint közönséges gyorsírásra is egyformán használhatók.

Dobozonkint (144 darab) ezentúl 2 frt helyett, **1 frt 40 kr-ért kapható!**

Vidéki megrendelések eszközésére kiváló gond és figyelem fordítatik és rendszer megérkezésk után még az napon teljesíttetnek.